

این اثر در یازده فصل به همراه منابع و مأخذ به تاریخچه هنر سفالگری، روش‌های ساخت سفال و پرداخت و تزیین سفال، ساختمان کوره‌های سفال‌پزی و انواع کوره‌های سفال‌پزی، طبقه‌بندی و شناخت سفال و استقرار موقت سفال نخودی منقوش با نقش سیاه و قهوه‌ای سیر و نتیجه‌گیری. سفال خاکستری و حوزه‌های معروف سفال خاکستری، لعاب و روش تهیه آن، سفال دوره‌های مختلف تاریخی، سفالگری دوره اسلامی، راهنمای طراحی فنی ظروف سفالی، طراحی فنی و مراحل ترسیم طرح فنی، کتاب‌شناسی و معرفی منابع تحقیق درباره‌ی سفالگری که مأخذ فارسی و لاتین جهت راهنمایی علاقمندان معرفی شده است نویسنده به صورت مختصر و موجز به تاریخچه سفالگری و موضوعات یازده‌گانه فوق پرداخته و در پایان هر فصل نیز تصاویر متناسب ارائه داده است و آنها را به دو دسته شکل و تصویر تقسیم‌بندی کرده است، که منبع مفیدی برای باستان‌شناسان نوپا و دانشجویان این رشته و همچنین هنرمندان علاقمند به طراحی سفال باشد. مؤلف در فصل دهم به مبحث طراحی

فنی سفال پرداخته و با ارائه قالب فنی ترسیم سفال و اجرای مراحل آن توانسته است به شیوه مطلوب، اصول و مبانی طراحی را با نمونه‌ها و شواهد سفال‌های ادوار گوناگون برای اهل تحقیق و دانشجویان ارائه نماید که حاصل تجربیات و تدریس ایشان در دانشگاه‌هاست. کتاب در پایان فصول نه‌گانه خود، با ارائه حدود ۲۸۲ تصویر و شکل که نمایشگر ترکیب اصلی و واقعی شیء سفالی و شکل‌ها، نمایانگر طرح ظرف سفالی است، کلیه تصاویر و شکل‌ها به صورت سیاه و سفید و تنها ۱۴ تصویر به شکل پیوست در دو بخش به شیوه رنگی چاپ شده است که از این میان برخی تصاویر سیاه و سفید از کیفیتی مناسب برخوردار نیست، اما طرح‌ها و تصاویر در پیوست فصل‌ها دارای کیفیت چاپی نسبتاً مطلوبی است. در فصل دهم حدود هفتاد طرح و ترسیم و برش و نما از سفال و ترسیم نقوش پیرامون و درون و کف ظروف به شیوه بسیار زیبا و مناسب طراحی شده و دانشجوی رشته باستان‌شناسی را با شیوه‌ی طراحی و روش‌های ترسیم و طرح نقوش ظروف و تکنیک‌های طراحی حجم آشنا می‌سازد.

لازم به ذکر است مفاهیم و موضوعاتی که مؤلف در این اثر به آن پرداخته بسیار مختصر و در سطح آشنایی با سفال و سفالگری و ویژگی‌های فنی و فرهنگی و تمدنی آن در ادوار نوسنگی در پیش از تاریخ تا عصر حاضر است. اما شاخصه اصلی این اثر نسبت به منابع دیگر فارسی در زمینه‌ی سفالگری تنها پردازش آن به طراحی فنی و ترسیم شواهدی از ظروف سفالی به دست آمده از کاوش‌های باستان‌شناسی است که در موزه‌های ایران نگهداری می‌شوند که با مطالعه و مذاقه می‌توان با به‌دست آوردن یک قطعه ظرف سفالی از زمان‌های دور آن را بازسازی و نمونه‌سازی کرد.

نویسنده بر این اعتقاد است که چون علم باستان‌شناسی کشف مدارک و شواهد عینی تاریخی و تعبیر و تفسیر و مطالعه آنها برای کشف فرهنگ‌های کهن و دیرینه است، بنابراین طراحی فنی سفال از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و آن را برای هر باستان‌شناس ضروری می‌داند. کتاب فاقد نمایه است. تنها در فصل پنجم

در زندگی انسان صرف نظر از جنبه‌های کاربردی آن، دارای مفاهیم، حکمی، فلسفی و هنری خاصی است. طراحی و ترسیم اسناد و مدارک باستان‌شناسی و طراحی فنی سفال در واقع بیان فرهنگ و شیوه‌ی زندگی گذشتگان است، سفال‌هایی که در کاوش‌های باستان‌شناسی بدست می‌آید گنجینه عظیم فرهنگ و تمدن گذشتگان و نیاکان ما را بدست می‌دهد که برای شناخت آن، طراحی فنی سفال و طراحی نقوش آن در زندگی انسان نقش مهم دارد. این مهم به همین دلیل مورد توجه نویسندگان و محققان فرهنگی و تمدنی بشر قرار می‌گیرد، به گونه‌ای که چندین جلد کتاب و مقاله درباره هنر سفالگری و سفال‌سازی نگارش شده است.

فائق توحیدی از معدود کسانی است که در زمینه هنر سفالگری و طراحی سفال تحقیقاتی انجام داده است.

کهن‌ترین دست‌ساخت‌های بشری به شمار می‌رود که با وجود مواد اولیه و سهل‌الوصول بودن، دوام، کیفیت، ماندگاری و دیرپایی آن و نیز رفع نیازهای بشری، در زندگی انسانی جایگاهی بسیار ارزنده داشته است.

سفال این پدیده‌ی زیبا، که به دست هنرمندان مسلمان با ذوق و ابتکار با نقش و لعاب‌های رنگین، جلوه می‌کند، درخشش جمال و زیبایی است، چرا که در اصل ماده اولیه آن که در ساخت وجودی آن نقش دارد، خاک است که به کلام وحی و آفرینش انسان ربط دارد، و در آیه شریفه: «خلق الانسان من صلصال کالفخار» قرآن کریم، سوره الرحمن آیه ۹۴ جایگاه والای خاک را بسیار زیبا معنا می‌کند، انسان از خاک مخصوص گل کوزه‌گری آفریده می‌شود، نه از خاکی که برای ساخت سفال به کار نمی‌آید، که این خود فلسفه‌ای بسیار مهم و ارزشمند است. جایگاه و اهمیت هنر سفالگری

○ فن و هنر سفالگری
○ نویسنده‌ی فائق توحیدی
○ سال ۱۳۷۸

سفال یکی از خلاقیت‌های ماندگار انسان از دوره‌های ماقبل تاریخ است. ۱ سفال از

سفالگری، هنر مردمی

منوچهر حمزه‌لو

